

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з
навчальної дисципліни
«МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини» спеціальності С2 «Політологія».

Укладач: доктор політичних наук,
професор, професор кафедри політичних
наук і права Гедікова Н. П.

Одеса - 2025

УДК 303.7.32

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол 1 від 28.08.2025 р.)*

Рецензенти:

***Кокорєв О. В.**, доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та ІТ-права «Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку» (м. Одеса).*

***Наумкіна С. М.**, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».*

Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія і методи політологічних досліджень» : для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія» (ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»). 2-ге вид., перероб. та доп. Одеса : Університет Ушинського. 2025. 45 с. (1,6 д.а.)

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Методологія і методи політологічних досліджень» містять навчально-тематичний план практичних занять та самостійної роботи, питання для обговорювання до практичних занять, практичні завдання та питання для самостійного опрацювання певної частини курсу, вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, питання до самоконтролю, питання до заліку в обсязі повної структури курсу відповідно до програми, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	8
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	13
Практичне заняття 1	13
Практичне заняття 2	15
Практичне заняття 3	17
Практичне заняття 4	19
Практичне заняття 5	20
Практичне заняття 6	21
Практичне заняття 7	23
Практичне заняття 8	24
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	26
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	28
РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	35
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	41

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальної дисципліни «Методологія і методи політологічних досліджень» є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія». Призначенням навчальної дисципліни є надання майбутнім фахівцям теоретичної бази, необхідної для подальшого самостійного виконання ними наукових досліджень при підготовці кваліфікаційної роботи магістрів та для оприлюднення результатів наукових досліджень в галузі політології. Об'єктом навчальної дисципліни є процеси планування, здійснення наукового дослідження та імплементації його результатів. Предметом навчальної дисципліни є методологія та система загальних і спеціальних методів наукового пізнання політичних явищ і процесів, прийомів та інструментарію наукового дослідження, його організації та координації.

Мета навчальної дисципліни: формування в студентів теоретичних знань з питань методології проведення політологічних досліджень та набуття практичних вмінь і навичок щодо використання сучасних методів, способів та засобів їх організації і виконання.

Дозвіл на використання ІІІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ІІІ) для

виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Мета: ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати :

- поняття та сутність науки;
- сутність та процес наукового дослідження;
- структуру та теоретичну складову політичної науки;
- сутність та особливості методології політологічного дослідження;
- методологічні підходи в політичній науці та їх еволюцію;
- класифікацію, характеристики та можливості застосування основних методів у політологічних дослідженнях;
- сутність, рівні та структуру політологічного дослідження;
- елементи джерельно-інформаційного забезпечення політологічного дослідження;
- способи збору, опрацювання та аналізу наукової інформації;
- норми академічної доброчесності;
- вимоги до оформлення та представлення результатів політологічних досліджень;

уміти:

- володіти методологічними та методичними основами політологічного дослідження;
- ідентифікувати основні методи політичної науки;
- брати участь в дискусіях щодо методології сучасної політичної науки та застосовувати її в політологічних дослідженнях;

- розв'язувати складні спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів політичної науки;
- розробляти програму наукового дослідження;
- працювати із літературними джерелами, виступати із доповідями;
- організовувати процес наукового дослідження, оформлювати його результати згідно з чинними правилами та нормами та представляти результати проведених досліджень;
- застосовувати методологічні засади, окремі методи, техніки та прийоми до вивчення політичних феноменів та процесів;
- оперувати основними методологічними підходами до вивчення та інтерпретації політичної реальності.

Здобувачі, які використовують ІІІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ІІІ у роботі;
- пояснити як саме ІІІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків);
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ІІІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;
 - у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ШІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані студентами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, з нормативно-правовими актами, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формувати свої думки в усній формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати з моменту читання лекції з відповідної теми та здійснювати її в певній послідовності. У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенту спочатку рекомендується з'ясувати тему і питання практичного заняття. Заздалегідь підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, вивчити основні поняття проблеми, всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття. Корисно до кожного питання практичного заняття складати розгорнуті плани відповіді. Перевірку засвоєння своїх знань студенти здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені у окремому розділі.

В процесі підготовки до практичного заняття рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі. Для відповідей на

практичних заняттях студентам рекомендується готувати дидактичні матеріали, використовувати дошку з крейдою, різні технічні засоби та технології (ПК, мультимедіа презентації та відеоматеріали, мережу Internet).

На практичному занятті студенти мають можливість виступати з будь-якого питання, при цьому можна зачитувати окремі висловлювання, цитати, цифри з конспектів. При обговоренні того чи іншого питання студент повинен чітко формулювати основні теоретичні положення теми, обґрунтовувати і доводити свої міркування і твердження, давати повну і стислу відповідь на поставлене запитання, робити висновки, доповнювати доповідача тощо.

В ході дискусії на занятті студент має можливість не лише розширити свої знання, але й перевірити, уточнити, закріпити те, що він вивчив під час самостійної роботи. Приймаючи участь у практичному занятті, доцільно під час виступів інших студентів робити відповідні помітки в конспекті щодо найбільш цікавих питань.

Плідна та активна робота на практичному занятті значно підвищує ефективність опанування матеріалу та в подальшому заощаджує час на його повторення. На практичних заняттях студенти вчаться застосовувати теоретичні знання для практичного проведення політологічних досліджень.

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення доповідей і виконаних практичних завдань.

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	<i>Круглий стіл</i> «Наука і наукові дослідження».	2	
2	<i>Дискусія</i> «Особливості та етапи становлення методології політичної науки».	2	
3	<i>Семінар</i> «Методи політологічних досліджень».	2	
4	<i>Семінар</i> «Організація, планування і контроль процесів реалізації наукового проєкту у сфері політології».	2	
5	<i>Семінар</i> «Організація та проведення політологічного дослідження».	2	

6	Семінар-практикум «Джерельно-інформаційне забезпечення політологічного дослідження».	2	
7	Дискусія «Засади академічної доброчесності у наукових дослідженнях».	2	
8	Семінар-практикум «Оформлення результатів наукових досліджень».	2	
Разом		16	

Самостійна робота студента – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Основними завданнями самостійної роботи є:

- вироблення навичок ефективної самостійної пізнавальної діяльності з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного студента;
- оволодіння культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, формування власного погляду на питання, що вивчаються;
- формування потреби до неперервної самоосвіти, самовдосконалення своїх знань, поширення кругообігу.

Самостійна робота студентів починається після вступної лекції, на якій викладач дає основні рекомендації щодо методики самостійного опанування курсом.

Самостійна підготовка здійснюється у таких формах:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій;
- опрацювання підручників та посібників;
- опрацювання наукової літератури та першоджерел;

– самостійне вивчення питань до практичних занять на основі навчальної, монографічної, довідкової літератури, документів, матеріалів, періодичних видань, інформаційних баз даних тощо;

– підготовка завдань з самостійної роботи відповідно до заданого плану до кожної з тем навчальної дисципліни;

– підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань;

– підготовка до аудиторної письмової роботи;

– підготовка до заліку;

– робота з пошуковими системами Інтернет.

Загальні рекомендації до організації самостійної роботи:

1. Уважно ознайомитись із розгорнутим змістом дисципліни, використовуючи конспект лекцій та відповідну літературу.

2. Знайти та визначити місце зазначених для самостійної роботи тем у загальній структурі курсу.

3. Уважно прочитати питання за кожною темою та знайти відповіді на них у рекомендованій літературі.

4. Законспектувати найважливіші теоретичні положення кожної теми.

5. У ході опрацювання теоретичного матеріалу визначити незрозумілі теоретичні виклади з метою подальшої консультації з викладачем.

6. Найбільш складні теоретичні положення рекомендується зазначити у окремому конспекті з метою їх засвоєння та подальшої рекомендації з викладачем.

7. Вивчаючи матеріал, чітко відокремлювати його теоретичну та практичну частини.

8. Опрацьовуючи практичний матеріал, постійно звертати увагу на його значущість та перспективи подальшого втілення у життя.

9. Самостійну роботу виконувати систематично, за відповідним планом.

10. Завдання з самостійної роботи розглядатимуться під час проведення практичних занять.

Зміст самостійної роботи студента з дисципліни визначається робочою навчальною програмою, силабусом, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується навчально-методичними матеріалами, передбаченими робочою навчальною програмою дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, методичними рекомендаціями з проведення практичних занять; методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи й виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, вноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався під час аудиторних навчальних занять.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		денна	заочна	
1	Наука і наукові дослідження.	6		Індивідуальна, групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, залік
2	Особливості та етапи становлення методології політичної науки.	6		
3	Методи політологічних досліджень.	7		
4	Організація, планування і контроль процесів реалізації наукового проєкту у сфері політології.	7		
5	Організація та проведення політологічного дослідження.	7		
6	Джерельно-інформаційне забезпечення політологічного дослідження.	7		
7	Засади академічної доброчесності у наукових дослідженнях.	6		
8	Оформлення результатів наукових досліджень.	6		
Разом		52		

РОЗДІЛ 2.**ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ*****Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади політологічних досліджень*****Тема 1. Наука і наукові дослідження.****Практичне заняття № 1. *Круглий стіл* «Наука і наукові дослідження».*****Питання для обговорення (теми презентацій-доповідей за вибором):***

1. Визначте поняття, зміст та функції науки як форми суспільної свідомості.
2. Визначте основні риси науки.
3. Охарактеризуйте наукознавство та його розвиток.
4. Проаналізуйте структуру та класифікацію науки.
5. Проаналізуйте понятійно-термінологічний апарат науки: наукові терміни, категорії, концепції, парадигми, закони, закономірності тощо.
6. Розкрийте сутність та проаналізуйте види, характеристики, рівні наукового дослідження.
7. Надайте класифікацію наукових досліджень на основі відмінностей у предметах дослідження.
8. Розкрийте сутність, теоретичну складову політичної науки як сфери наукових досліджень та проаналізуйте її структуру.
9. Визначте та проаналізуйте види політологічних досліджень.

Практичні завдання:

Завдання 1. Проведіть порівняльний аналіз особливостей наукового знання та пізнання.

Завдання 2. Визначте критерії співвідношення знання і науки як способу пізнання світу.

Завдання 3. Вкажіть особливості сучасних наукових досліджень в галузі політології.

Методика проведення круглого столу:

1. Робота в малих групах (3-5 студентів):

Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.

Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки, проводиться підбиття підсумків роботи в групах.

2. Робота в групі:

Дискусія щодо сутності та особливостей науки і наукових досліджень.

Методика проведення обговорювання:

1. Проводяться у формі обговорення визначених проблем.

2. Кожна група обирає представників, які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), після чого проводиться їх обговорення.

3. Обговорення в рамках круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів.

4. Обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.

5. У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання (виступи мають бути не більше 3-5 хв.).

6. Всі учасники мають рівні права й позиції і висловлюються в певному порядку.

7. За «круглим столом» немає керівників і підлеглих, лекторів і слухачів. Всіх присутніх вважають експертами з проблеми, яку обговорюють.

8. Підсумковий документ або висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Визначення об'єктів наукового пізнання та їх класифікація (об'єктів).

2. Предмет наукового пізнання як конкретний аспект або властивості об'єкта.

3. Поняття та сутність стандартної моделі наукової теорії.
4. Особливості дисциплінарних та міждисциплінарних досліджень.
5. Сутність принципу достатньої підстави у науковому знанні.

Тема 2. Особливості та етапи становлення методології політичної науки.

Практичне заняття № 2. Дискусія «Особливості та етапи становлення методології політичної науки».

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення та розкрийте зміст категорії методологія наукових досліджень.
2. Визначте та охарактеризуйте методологічні засади політичної науки.
3. Розкрийте особливість історичного підходу в політичній науці.
4. Охарактеризуйте інституціоналізм як методологічний підхід в політичній науці.
5. Дайте характеристику неоінституціоналізму та процесу його еволюції в політичній науці.
6. Розкрийте сутність функціоналізму в політичній науці .
7. Визначте принципи та особливості застосування біхевіоралізму в політичній науці.
8. Розкрийте сутність методології порівняльного аналізу в політичній науці.
9. Охарактеризуйте структуралізм і постструктуралізм як методологічні підходи та процес їх еволюції в політичній науці.
10. Розкрийте специфіку застосування підходу раціонального вибору в політичній науці.
11. Розкрийте значення конфліктологічного підходу в політичній науці.

Практичні завдання:

Завдання 1. З'ясуйте, що є предметом вивчення методології?

Завдання 2. Назвіть та охарактеризуйте складові частини методології наукового дослідження.

Завдання 3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте принципи порівняльного аналізу як теоретико-методологічної основи політичних досліджень.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі. Обмін ідеями.

Дискусія щодо особливостей використання наукових методів в політичному дослідженні.

Методика проведення обговорювання:

Проводяться у формі обговорення визначених питань.

Усі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації.

Обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.

Учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.

У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання.

Конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення.

Підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Основні правила дискусії:

1. Всі відкрито висловлюють свої думки.
2. Обов'язкове обґрунтування власної позиції.
3. Потрібно поважати всі точки зору.
4. Слухайте інших не перебиваючи.
5. Не говоріть занадто довго та занадто часто.
6. Водночас говорить лише одна особа.
7. Дотримуйтесь позитивних ідей та стосунків.

8. Шанобливе ставлення до опонентів та їхніх поглядів.

9. Незгоди й конфлікти відносно ідей не повинні бути направлені на конкретну особу.

Технологія проведення дискусії:

«Метод ПРЕС» (PRES). Технологія навчає студентів виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стислій формі, переконувати інших.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Ознаки, принципи та функції методології наукових досліджень.
2. Місце методології в структурі політичної науки.
3. Д. Істон про «нову революцію в політичній науці».

Тема 3. Методи політологічних досліджень.

Практичне заняття №3. Семінар «Методи політологічних досліджень».

Основна мета семінарського заняття – опанування студентами навчальної дисципліни забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних її проблем, а також навчання студентів елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

Питання для обговорення:

1. Діалектичний метод дослідження політичних об'єктів і процесів.
2. Загальна характеристика дослідницьких підходів сучасної політології: структурно-функціональний, біхевіористський, системний, інституціональний, порівняльний, історичний. Наведіть конкретні приклади їх застосування у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
3. Загальнотеоретичні методи дослідження політичних об'єктів і процесів: аналіз і синтез, індукція, дедукція, абстрагування й конкретизація, поєднання історичного й логічного аналізу, уявний експеримент, прогнозування та ін. Наведіть конкретні приклади їх застосування у політологічних дослідженнях.

4. Особливості застосування якісних методів у дослідженнях політичних ситуацій і процесів: метод експерименту; аналіз документів; експертне опитування; івент-аналіз; метод фокус-груп, організування і проведення фокус-дискусії; метод контент-аналізу, SWOT-аналіз.

5. Особливості застосування кількісних методів у дослідженнях політичних ситуацій і процесів: опитування та їх форми; анкетування і інтерв'ю як форми опитування; спостереження; експеримент; метод моделювання.

Практичні завдання:

Завдання 1. Дайте поняття категорій «метод», «методика», «алгоритм», «технологія» та визначте критерії їх взаємозв'язку.

Завдання 2. *Робота в групах.* Оберіть 2–3 методи наукових досліджень з теми практичного заняття та продемонструйте їх використання на практиці. Під час демонстрації методу ви не повідомляєте його назву, це є завданням для присутніх в аудиторії.

Завдання 3. *Робота в групах.* Складіть схему «Етапи когнітивного картування».

Завдання 4. *Робота в групах.* Складіть схему «Етапи картодіаграми».

Методика проведення семінару:

Семінар проводиться у формі активного обговорення визначених питань, що сприяє глибшому аналізу та розумінню відповідної теми навчальної дисципліни.

Кожен учасник готує повідомлення з усіх питань семінару.

Виступи можуть бути у вигляді розповіді (інколи включають елементи лекції), ілюстрації та демонстрації. Після виступу студента розгортається бесіда, в якій беруть участь основний доповідач, викладач та всі інші присутні студенти, що сприяє формуванню колективного розуміння теми.

На семінарському занятті застосовувати дискусійний характер, а студенти матимуть змогу вести бесіду, вільно обмінюватись думками, ідеями.

Учасники самостійно формулюють висновки і узагальнення щодо теми, яка виноситься на семінар.

У кінці семінару проводиться рецензування завдань, активна дискусія з аналізу проведеної роботи та підбиття підсумків заняття.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Сфери та рівні застосування соціологічного інструментарію у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
2. Статистичні методи політичних досліджень.
3. Математичне моделювання в політичних дослідженнях.
4. Особливості застосування математичного інструментарію у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.

Змістовий модуль II. Проєктна діяльність та технологія наукових досліджень у сфері політології

Тема 4. Організація, планування і контроль процесів реалізації наукового проєкту у сфері політології.

Практичне заняття №4. Семінар «Організація, планування і контроль процесів реалізації наукового проєкту у сфері політології».

Питання для обговорення:

1. Сутність, особливості та класифікація наукових проєктів.
2. Специфіка та організація процесу реалізації наукових проєктів у закладі вищої освіти.
3. Поняття середовища проєкту. Оточення та учасники проєкту.
4. Життєвий цикл успішного проєкту.
5. Специфіка системи планування проєктної діяльності.
6. Мета і функції проєктного планування.
7. Сіткове планування проєкту.
8. Календарне планування проєкту.
9. Планування ресурсів забезпечення.
10. Планування витрат та джерел фінансування проєкту.
11. Процедура управління змінами в процесі реалізації проєкту.

Практичні завдання:

Завдання 1. Порівняйте науковий та дослідницький проекти.

Завдання 2. Назвіть та обґрунтуйте типові помилки при плануванні проєктів.

Завдання 3. Визначте та охарактеризуйте методи контролю послідовності та повноти реалізації складових проєкту.

Завдання 4. *Індивідуальна робота.* Запропонуйте ідею власного наукового проєкту, розробіть концепцію та попередній план її реалізації.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Програма дослідницьких проєктів Горизонт Європи.
2. Цілі, призначення і види планів проєкту.
3. Оптимізація наукового проєкту.
4. Технологія оцінки проєктної діяльності.

Тема 5. Організація та проведення політологічного дослідження.

Практичне заняття № 5. Семінар «Організація та проведення політологічного дослідження».

Питання для обговорення:

1. Назвіть та охарактеризуйте етапи проведення наукового дослідження.
2. Визначте вимоги до постановки проблеми дослідження та принципів її формулювання.
3. Визначте порядок вибору теми політологічного дослідження.
4. Поясніть вимоги та порядок складання плану наукової роботи.
5. Охарактеризуйте процедуру обґрунтування актуальності проблеми політологічного дослідження.
6. Назвіть та охарактеризуйте структурні компоненти наукового дослідження та загальні правила їх формулювання.
7. Опишіть процедуру збору та опрацювання інформації, підготовки підсумкових документів дослідження з розробкою висновків та пропозицій.

8. Поясніть процедуру та вимоги щодо створення програми наукового дослідження.

Практичні завдання:

Завдання 1. *Індивідуальна робота.* Подайте структурно-логічну схему основних елементів наукової роботи: тема, актуальність дослідження, об'єкт і предмет, мета, завдання, методи на прикладі однієї із запропонованих вами тем з галузі політичної науки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Категоріальний і понятійний апарат наукового політологічного дослідження.
2. Характерні риси пошукового, описового і пояснювального наукових досліджень.
3. Типові помилки при проведенні наукового політологічного дослідження. Шляхи їх усунення.

Тема 6. Джерельно-інформаційне забезпечення політологічного дослідження.

Практичне заняття № 6. *Семінар-практикум* «Джерельно-інформаційне забезпечення політологічного дослідження».

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність та роль інформації в наукових дослідженнях.
2. Охарактеризуйте властивості інформації (адекватність, релевантність, актуальність, правильність, точність).
3. Визначте та охарактеризуйте джерельну базу політологічних досліджень.
4. Поясніть порядок роботи з електронними ресурси (робота з онлайн-каталогами українських бібліотек; використання міжнародних онлайн-ресурсів; пошук інформації в Google, Google Scholar, Google Books тощо).
5. Розкрийте особливості пошуку, обробки, фіксації та використання інформації.
6. Назвіть методи аналізу документів в політологічному дослідженні.

7. Визначте методи джерелознавчої критики.

8. Назвіть та охарактеризуйте критерії відбору і оцінки аналітичної інформації.

9. Дайте поняття «конфіденційна інформація» та визначте її роль в аналізі політики.

10. З'ясуйте роль дезінформації в аналізі політики.

Практичні завдання:

Завдання 1. *Робота в парах.* У формі таблиці наведіть джерела первинної та вторинної наукової інформації для забезпечення політологічного дослідження.

Завдання 2. У формі таблиці відобразіть конкретні джерела інформації у мережі Інтернет:

Ознаки джерел	Джерела
– пошукові системи	...
– спеціальні бази даних	...
– сайти-довідники, енциклопедії	...
– ресурси з нормативно-правовою інформацією	...
– офіційні сайти органів влади	...
– форуми, чати, блоги	...
– сайти інформаційних агентств	...

Методика проведення семінару-практикуму:

Семінар-практикум проводиться у формі інтерактивного обговорення, що сприяє активній участі всіх учасників.

Учасники мають можливість підготуватись, ознайомившись з рекомендованими матеріалами, заглибитись у тему.

Доповіді учасників повинні бути короткими, лаконічними та містити ключові аспекти теми.

Обговорення повинно носити конструктивний характер, акцентуючи увагу на порівнянні різних точок зору та аналізі реальних прикладів.

Учасники мають дотримуватись порядку висловлювання думок, щоб забезпечити рівність і можливість всім бути почутими.

Наприкінці семінару формуються основні висновки та рекомендації, які підсумовують результати роботи.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Інформаційно-пошукові ресурси мережі Інтернет.
2. Особливості наукометричної бази даних (Scopus, Web of Science та ін.).

Тема 7. Засади академічної доброчесності у наукових дослідженнях.

Практичне заняття № 7. Дискусія «Засади академічної доброчесності у наукових дослідженнях».

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте дефініції академічної доброчесності представлені законах України «Про освіту», «Про вищу освіту».
2. Назвіть та охарактеризуйте види порушень академічної доброчесності, порядок їх виявлення, встановлення фактів та відповідальність.
3. Охарактеризуйте політику доброчесності в Університеті Ушинського: кодекс честі, положення з питань доброчесності тощо.
4. Назвіть види академічного плагіату та заходи щодо його запобігання. Профілактика плагіату та відповідальність.
5. Визначте особливості застосування технологій штучного інтелекту здобувачами вищої освіти дотримуючись принципів та норм академічної доброчесності у наукових дослідженнях.

Практичні завдання:

Завдання 1. Індивідуальна робота. Проведіть експертизу наукового продукту за допомогою програмного забезпечення.

1. Ознайомтеся з доступним сервісом, що дозволяє виявити ознаки плагіату в тексті.

2. Зробіть аналітичний огляд функціональних можливостей сервісу.
3. Знайдіть наукову публікацію (тези, стаття тощо), що є у відкритому доступі, у відповідному форматі.
4. Здійсніть тестову перевірку обраного вами тексту.
5. Проаналізуйте результати технічної перевірки.
6. Зробіть висновок про рівень запозичень та їх вплив на унікальність тексту.

Підсумкова контрольна робота.

Звертаю увагу! У завданнях під час написання контрольної роботи використання генеративного ШІ не допускається.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Етичні принципи в наукових дослідженнях.
2. Сучасні системи перевірки академічних текстів на плагіат.
3. Можливості та ризики використання штучного інтелекту в освітній сфері сучасної України.

Тема 8. Оформлення результатів наукових досліджень.

Практичне заняття № 8. Семінар-практикум «Оформлення результатів наукових досліджень».

Питання для обговорення:

1. Розкрийте особливість стилю писемної наукової мови.
2. Визначте технологію роботи з науковим текстом.
3. Вкажіть правила наведення цитат і бібліографічних покликань у текстах наукових праць.
4. Назвіть вимоги до оформлення бібліографічного опису літератури в списку використаних джерел.
5. Назвіть основні види наукових публікацій, визначте їх функції та обсяг.
6. Поясніть методику підготовки та оформлення публікацій.
7. Вкажіть основні вимоги, які ставляться до написання тексту кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського.

8. Охарактеризуйте загальний порядок оформлення кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського.

9. Охарактеризуйте порядок формування окремих елементів кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського.

10. Підготовка виступу для захисту роботи.

Практичні завдання:

Завдання 1. У формі таблиці вкажіть основні параметри оформлення кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського:

Формат паперу	...
Шрифт основного тексту	...
Міжрядкові друковані інтервали	...
Абзац	...
Відступ лівий	...
Відступ правий	...

Завдання 2. Використовуючи офіційні сайти українських бібліотек (онлайн-каталоги), електронну базу Cul Online; пошукові системи Google, Google Scholar, Google Books тощо для пошуку інформації за темою дослідження, оформіть бібліографічний опис джерел наукової роботи, що висвітлює проблематику політичної науки з дотриманням ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (15 джерел).

Питання для самостійного опрацювання:

1. Методика складання анотації до наукового твору (продукту).
2. Виступ, інформаційне повідомлення на семінарах, наукових, науково-практичних конференціях.
3. Технологія впровадження у практику результатів наукових досліджень.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального навчально-дослідного завдання.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок написання і оформлення результатів наукових досліджень.

Індивідуальним навчально-дослідним завданням з навчальної дисципліни є створення програми політологічного дослідження.

Вимоги до індивідуального навчально-дослідного завдання

Для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання та його презентації необхідно:

1) обрати та сформулювати тему дослідження, за якою буде розроблена програми політологічного дослідження;

2) розробити програми політологічного дослідження за наступною структурно-логічною схемою:

- *тема та її актуальність*
- *об'єкт і предмет дослідження*
- *мета дослідження*
- *завдання дослідження*
- *методи дослідження*
- *основні шляхи і форми впровадження в практику очікуваних результатів.*

3) використовуючи сервіси для створення презентації (Google Slides, Prezi, Power Point), підготувати презентацію програми політологічного дослідження.

Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

РОЗДІЛ 4.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для навчальної дисципліни «Методологія і методи політологічних досліджень» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота)			ІНДЗ	Сума
Теми	Бали	Разом	0–10	0–100
Тема 1	0–10	0–90		
Тема 2	0–10			
Тема 3	0–10			
Тема 4	0–10			
Тема 5	0–10			
Тема 6	0–10			
Тема 7	0–10			
Тема 8	0–10			
Підсумкова контрольна робота	0–10			

Відповіді на питання, передбачені планом практичного заняття, оцінюються до 5 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Результати самостійної роботи студентів в межах кожного практичного заняття можуть бути оцінені до 5 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

У результаті на кожному із практичних занять незалежно від форми його проведення студент може отримати до 10 балів.

Як виконане завдання в межах самостійної роботи може бути зарахована участь в наукових заходах (конференціях, круглих столах, форумах, тощо), які корелюють із тематикою курсу та підтверджені відповідними сертифікатами, довідками тощо. Таке рішення ухвалюється викладачем після ознайомлення із

відповідним документом. Не може бути зарахована двічі один і той самий вид активності в межах однієї дисципліни.

Дисципліна передбачає контрольний захід у вигляді контрольної роботи, оцінюється до 10 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Питання до самоконтролю з дисципліни

«Методологія і методи політологічних досліджень»

1. Проаналізуйте історичні етапи розвитку науки.
2. Визначте передумови виникнення науки як наслідку суспільного розподілу праці.
3. Вкажіть яким чином співвідносяться знання і наука як спосіб пізнання світу.
4. Назвіть та проаналізуйте структурні елементи теорії пізнання?
5. Визначте основні правила висування та перевірки гіпотез.
6. Охарактеризуйте понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження.
7. Охарактеризуйте структуру та теоретичну складову політичної науки.
8. Чому політика є об'єктом політичного пізнання?
9. Дайте поняття та розкрийте сутність методології як наукової категорії.
10. Визначте специфіку загальнонаукової і конкретнонаукової методологій.
11. Визначте місце методології в структурі політичної науки.
12. Розкрийте сутність та визначте особливості методології політологічного дослідження.
13. Назвіть методологічні засади політичної науки.
14. Охарактеризуйте методологічні підходи в політичній науці та їх еволюцію.
15. Визначте особливості біхевіоризму в політичній науці.
16. Дайте класифікацію та характеристики методів наукового дослідження.
17. Вкажіть, що відноситься до теоретичних методів наукових досліджень?

18. Вкажіть, що відноситься до емпіричних методів наукових досліджень?
19. Дайте визначення експерименту.
20. Охарактеризуйте якісні методи досліджень у політичній науці.
21. Охарактеризуйте кількісні методи досліджень у політичній науці.
22. Визначте основні закони та закономірності застосування загальнонаукової методології.
23. Дайте визначення, що таке проєкт.
24. Дайте визначення поняття середовища проєкту.
25. Дайте визначення, що таке управління проєктом.
26. Визначте особливості наукових проєктів у сфері політології.
27. За якими критеріями прийнято класифікувати наукові проєкти?
28. Розкрийте специфіку наукових проєктів у закладі вищої освіти.
29. Яким чином відбувається визначення структури проєкту на етапі планування?
30. Визначте основні завдання структуризації проєкту.
31. Назвіть послідовність здійснення структуризації.
32. Назвіть етапи написання плану проєкту.
33. Назвіть шляхи оптимізації наукового проєкту.
34. Які вимоги ставляться до проведення наукового дослідження.
35. Назвіть етапи проведення наукового дослідження.
36. Вкажіть особливості формулювання теми, проблеми, мети політологічного дослідження.
37. Визначте порядок планування науково-дослідної роботи.
38. Визначте характер співвідношення мети та завдання дослідження.
39. Чим обумовлено вибір методів дослідження.
40. Дайте поняття про наукову інформацію.
41. Назвіть джерела наукової інформації та порядок їх використання в науково-дослідницькій роботі.
42. Вкажіть особливості роботи з джерелами інформації.
43. Проаналізуйте джерела первинної та вторинної інформації.

44. Охарактеризуйте електронні засоби пошуку інформації.
45. Назвіть принципи підбору та опрацювання джерел наукової інформації, їх класифікації.
46. Визначте порядок обробки та групування інформації.
47. Вкажіть особливості оформлення результатів інформаційного пошуку та опрацювання першоджерел.
48. Дайте поняття інформаційно-аналітичних технологій.
49. Назвіть види порушень академічної доброчесності.
50. Назвіть основні нормативно-правові акти України, які регулюють питання академічної доброчесності.
51. Опишіть процедуру виявлення академічного плагіату.
52. Вкажіть методи боротьби з академічним плагіатом.
53. Визначте мету проведення експертизи наукових продуктів.
54. Охарактеризуйте мову і стиль магістерської роботи.
55. Назвіть основні вимоги до структури та змісту елементів кваліфікаційної роботи магістра.
56. Визначте загальні вимоги до оформлення елементів кваліфікаційної роботи магістра.
57. Які правила оформлення додатків, ілюстрації та посилань у магістерському дослідженні ви знаєте?
58. Наведіть основні вимоги, що висуваються до оформлення списку використаних джерел.
59. Що таке попередня експертиза наукової роботи?

Перелік питань, що виносяться на залік з дисципліни

«Методологія і методи політологічних досліджень»

1. Поняття, функції і значення науки.
2. Структура і класифікація науки.
3. Форми організації наукового знання: факт, положення, поняття, категорія, принцип, закон, теорія, ідея, гіпотеза, парадигма.

4. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки.
5. Класифікація наукових досліджень на основі відмінностей у предметах дослідження.
6. Політична наука як сфера наукових досліджень.
7. Структура та теоретична складова політичної науки.
8. Визначення, ознаки та функції методології наукових досліджень.
9. Рівні методології наукових досліджень.
10. Сутність та особливості методології політологічного дослідження.
11. Особливості методології в структурі політичної науки.
12. Особливості застосування системного підходу в політичних дослідженнях.
13. Еволюція структурно-функціонального підходу в політичній науці.
14. Специфіка застосування структурно-функціонального підходу в політичних дослідженнях.
15. Принципи та особливості застосування біхевіоралізму в політичній науці.
16. Специфіка застосування теорії раціонального вибору в політичних дослідженнях.
17. Становлення та розвиток інституціонального підходу в політичній науці.
18. Специфіка застосування неоінституціоналізму в політичних дослідженнях.
19. Діалектичний метод дослідження політичних об'єктів і процесів.
20. Застосування соціологічного інструментарію у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
21. Системний метод у дослідженнях політичних ситуацій і процесів та його еволюція.
22. Порівняльний метод у дослідженнях політичних ситуацій і процесів та його еволюція.
23. Історичний метод у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
24. Охарактеризуйте загальнотеоретичні методи дослідження політичних об'єктів і процесів.

25. Техніка застосування методу експерименту у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
26. Івент-аналіз у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
27. Контент-аналіз у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
28. SWOT-аналіз у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
29. Опитування та їх форми, анкетування і інтерв'ю як форми опитування у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
30. Спостереження у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
31. Експеримент у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
32. Особливості застосування моделювання у дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
33. Методи експертних оцінок в політичних дослідженнях.
34. Статистичні методи в політичних дослідженнях.
35. Загальна характеристика та класифікація наукових проєктів.
36. Цілі, результати і стратегія наукового проєкту.
37. Життєвий цикл успішного проєкту.
38. Структуризація наукового проєкту: сутність, задачі, особливості, напрями реалізації.
39. Етапи наукового дослідження.
40. Проблема дослідження та принципи її формулювання.
41. Порядок вибору теми наукового дослідження.
42. Категоріальний апарат наукового дослідження.
43. Структурні елементи наукового дослідження, їх характеристика.
44. Процедура створення програми наукового дослідження.
45. Роль інформації в проведенні наукових досліджень.
46. Джерельна база політологічних досліджень.
47. Джерела інформації та їх використання у науково-дослідницькій роботі.
48. Технологія пошуку інформації у процесі проведення наукового дослідження.
49. Легальність, достовірність та актуальність аналітичної інформації.

50. Правові аспекти академічної доброчесності в Україні. Політика доброчесності в Університеті Ушинського.
51. Основні види порушень академічної доброчесності. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності та її основні види.
52. Поняття, ознаки та різновиди плагіату. Відповідальність за плагіат.
53. Мовні особливості наукового стилю.
54. Технологія роботи з науковим текстом.
55. Правила оформлення цитування та науково-теоретичних запозичень.
56. Основні види наукових праць і вимоги до них.
57. Вимоги до написання наукових статей. Опублікування наукової статті.
58. Наукові доповіді й тези наукових доповідей і повідомлень: основні вимоги.
59. Вимоги до структури кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського.
60. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського.
61. Загальний порядок оформлення кваліфікаційної роботи магістра в Університеті Ушинського.
62. Бібліографічний опис літератури. Вимоги його оформлення.

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді, або відсутній.
	1 бал	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
	2 бали	Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
	3 бали	Здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
	4 балів	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	5 балів	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

Самостійна робота здобувача	0 балів	Самостійна робота не виконана або не зарахована.
	1 бал	Відповідь дуже фрагментарна. Здобувач не має системних знань з дисципліни чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат майже не сформований. Самостійна робота виконана менше, ніж 20% загального обсягу завдань або (та) тільки розпочато розв'язання завдань. Виклад матеріалу не структурований.
	2 бали	Відповідь дуже фрагментарна. Здобувач має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Здобувач використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. Самостійна робота виконана у неповному обсязі, але правильно або у повному обсязі з суттєвими недоліками.
	3 бали	Відповідь неповна, фрагментарна. Здобувач не має системних знань з дисципліни чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат в цілому сформований, але здобувач оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Здобувач використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації.
	4 бали	Відповідь здобувача майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Здобувач вищої освіти володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, допущені окремі неточності. При відповіді на проблемні питання здобувач висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації.

	5 балів	Здобувач продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Здобувач вищої освіти володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення.
Контрольна робота	0 балів	Здобувач менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь.
	1-2 бали	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь.
	3-4 бали	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь.
	5-6 балів	Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь.
	7-8 балів	Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь.
	9-10 балів	Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – створення програми політологічного дослідження (без використання ІІІ)		<i>Критерії оцінювання розробленої програми політологічного дослідження:</i> 1) вибір теми дослідження та її формулювання; 2) викладення проблемної ситуації, яка зумовлює необхідність проведення дослідження (чому проводиться), або інакше – обґрунтування актуальності дослідження; 3) визначення об'єкта і предмета дослідження; 4) визначення мети і основних завдань дослідження; 5) методика дослідження (методи збирання, обробки та аналізу даних); 6) основні шляхи і форми впровадження в практику очікуваних результатів.
	0 балів	Програма політологічного дослідження не розроблена.
	1-2 бали	Програма політологічного дослідження

		розроблена (правильно виконано не менше ніж 50% роботи), але не презентована студентом.
	3-4 бали	Програма політологічного дослідження розроблена та презентована студентом на задовільному рівні (правильно виконано 61% – 70% роботи).
	5-6 балів	Програма політологічного дослідження розроблена та презентована на середньому рівні (правильно виконано 71% – 80% роботи).
	7-8 балів	Програма політологічного дослідження розроблена та презентована на достатньому рівні (правильно виконано 81% – 90%).
	9-10 балів	Програма політологічного дослідження розроблена та презентована на високому рівні (правильно виконано 91% – 100% роботи).

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, методологією і методами політологічних досліджень в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні

(74-81 C)	теоретичні положення щодо методології і методів політологічних досліджень, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Не завжди виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, але не логікою та аргументованістю. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбаченим робочою програмою дисципліни. Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості знань і вмінь по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну не

	сформованість знань і вмінь по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.
--	---

Шкала оцінювання за всіма видами контролю (залік):

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	зараховано
60–63	E	
35–59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Курок О. І., Зінченко В. П., Лівінський О.М., Гридякін В.О. Методологія і методи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Глухів, 2024. 216 с. URL: <https://repository.gnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/af4fa4f8-28c8-4d3d-9a96-cc33205330be/content>
2. Микитюк П. П., Брич В. Я., Микитюк Ю. І., Труш І. М. Управління проектами : підручник. Тернопіль, 2021. 416 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45133/3/%D0%92%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%B0.pdf>
3. Петренко І. І. Методи політичних досліджень : навч. посіб. Київ : Норма права, 2023. 220 с.
4. Піча В. М., Хома Н. М. Політологія : підручник. 5-те вид., виправ. і доп. Львів : ПП «Магнолія», 2025. 304 с.
5. Протас О. Л. Методологія і технологія наукових досліджень : навч. посіб. Івано–Франківськ : НАІР, 2022. 279 с. URL: https://ksptsr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/71/2023/03/protas_metodolohiia-i-tekhnohiiia-naukovykh-doslidzhen_docx-el.v..pdf
6. Самсонов В. В., Сільвестров А. М., Тачиніна О. М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання : навч. посіб. Київ :НУХТ, 2022. 385 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/2e87cf56-8154-4565-9392-2e34b0f60356/content>

Допоміжна

1. Азарова А. О., Біліченко Н. О., Міронова Ю. В., Ткачук Л. М. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Вінниця : ВНТУ, 2022. (PDF, 117 с.). URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2023/Azarova_2022_117.pdf
2. Антошина І. В. Методологія як фундаментальна основа наукового

дослідження. *Академічні візії*. 2024. Вип. 27. URL:
file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf

3. Башкір О. Реалізація принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України». *Освітологічний дискурс*. 2021. Вип. 2 (33). С. 77–90.
4. Блага Н. В. Управління проєктами : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с. URL:
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3870/1/%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%B0%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8.pdf>
5. Бориченко К. В., Гудзь А. О., Панфілов О. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 46 с.
6. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с. URL:
<https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/ede11e33-aec9-4700-a5ac-d7af81b3d534/content>
7. Вегеш І., Колодій М. Методологія політичної науки: етапи становлення. *Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів* : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, та ін.]. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2022. С. 7–26. URL:
https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/43853/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8_%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf

8. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 70–77. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12176>
9. Ладанюк А. П., Власенко Л. О., Кишенько В. Д. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2020. 352 с.
10. Осадчий С. І., Тимошенко Г. С., Мірошніченко М. С., Сорока М. Ю. Методологія наукових досліджень : підручник. Кропивницький : ЛАНАУ, 2023. 108 с. URL: <https://dspace.sfa.org.ua/handle/123456789/2209>
11. Шостак І. В. Анкетування: методичні рекомендації щодо організації та проведення соціологічного дослідження. Острогоз, 2021. 40 с.

Інформаційні ресурси

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 18 с. (Національний стандарт України). URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
5. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затверджено рішенням ученої ради університету від 26.04.2018 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf.
6. Положення про кваліфікаційні (бакалаврські/магістерські) роботи на здобуття першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти (нова редакція) Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : схвалено рішенням ученої ради Університету Ушинського від 28.04.2022 р. URL: https://www.pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/org.osv.proc/OSP-002.pdf.

7. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://www.nas.gov.ua/legaltexts/docpublic/p-090415-2-0.pdf>.
8. Кодекс честі учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затверджено рішенням ученої ради університету від 26.11.2020 р. URL: https://www.pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/ZND001.pdf.
9. Програма перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень (StrikePlagiarism). URL: <https://strikeplagiarism.com/uk/>
10. Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність тестових запозичень (академічного плагіату). URL: <https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/instrukts.pdf>
11. Бібліотека Університету Ушинського. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
13. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua>

Навчально-методичне видання

Гедікова Наталя Пилипівна

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія і методи політологічних досліджень» : для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія» (ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»).